

НАУКОВА ЕКСПЕРТИЗА ДОКУМЕНТІВ

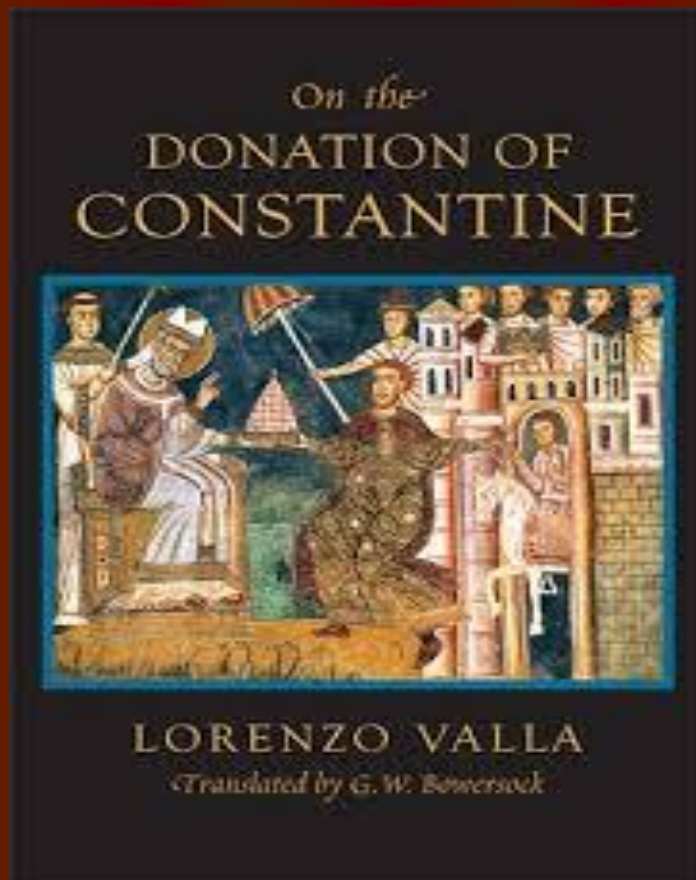
ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Лоренцо Валла
(1407-1457) –
італійський гуманіст,
філософ,
родоначальник
історико-
філологічної критики

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

**DE FALSO CREDITA
ET EMENTITA
CONSTANTINI
DONATIONE
DECLAMATIO** 1440 р.
Рукопис, надрукований 1517 р.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Fresque anonyme du XIIe siècle Fresque anonyme du XIIe siècle représentant la Donation de Constantin (Rome, Basilique des Quatre-Saints-Couronnés).

“Константинов дар” (Вéно Константина)

Грамота Костянтина Великого (272-337)
Папі Римському Сільвестру:
верховенство духовної влади над
світською; право управляти
західною частиною Римської імперії

Сфабрикована в папській курії близько
796 р.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Методи комплексної критики грамоти Флавія Валерія Аурелія Константина:

- ***текстологічний аналіз** : текст “варварською” латиною; стиль писемної пам’ятки не відповідав часу написання/стилю доби; невідповідність тексту тодішній юридичній практиці – започаткував історико-філологічний аналіз для встановлення автентичності документа
- *вказівка на відсутність згадок про грамоту в хроніках та оригіналу в архівах;
- *залучення знань з історії, археології, нумізматики, географії

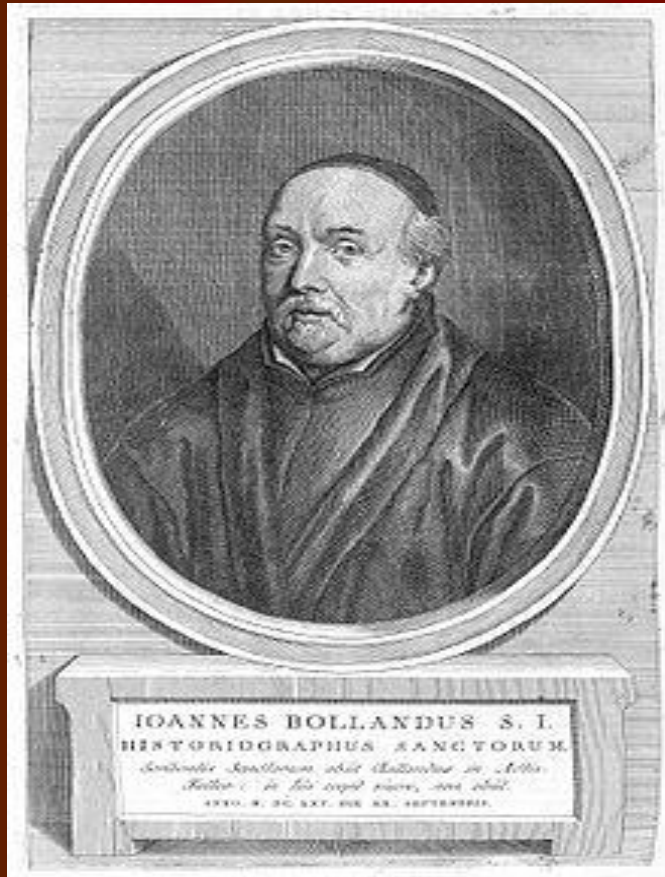
ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Наукові підходи до проведення експертизи документів формуються у 17 ст.:

полеміка між болландистами і мавристами з приводу **достовірності правових актів** .

Залучення до наукового обігу документів як переконливих доказів у вирішенні спірних питань (претензії на права різних кіл світської і церковної влади) показало, що стародавні акти виявлялися як автентичними, так і підробними. Через ці, як їх тоді називали, "дипломатичні війни" (bella diplomatica) розгорівся інтерес до актів та виявлялася потреба їх критичного вивчення

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Жан Болланд (1596-1665) – єзуїт,
історик церкви, агіограф, видавець
Acta Sanctorum

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Acta Sanctorum (січневий том, 1643 рік)

Acta Sanctorum (Діяння святих) — багатотомне (68 томів) видання житій святих, побудоване за принципом римського **мартирологу** (по днях пам'яті святих)

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Acta Sanctorum: в основу видання покладено *історико-критичний метод*:
тексти публікуються із всіх відомих джерел і забезпечуються
необхідними дослідницькими вступами та коментарями

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Дмитро Тупало (Ростовський)
(1651-1709) – митрополит,
філософ, автор праці "Житія Святих"
(**Четї Мінеї**) - дванадцять книг,
календарно укладених на кожен
день церковного року.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Четъи Минеи Димитрия Ростовского,
Києв, Києв, 1714

Четъи – призначені для читання, а
не богослужіння
μηνιαίος - місячний

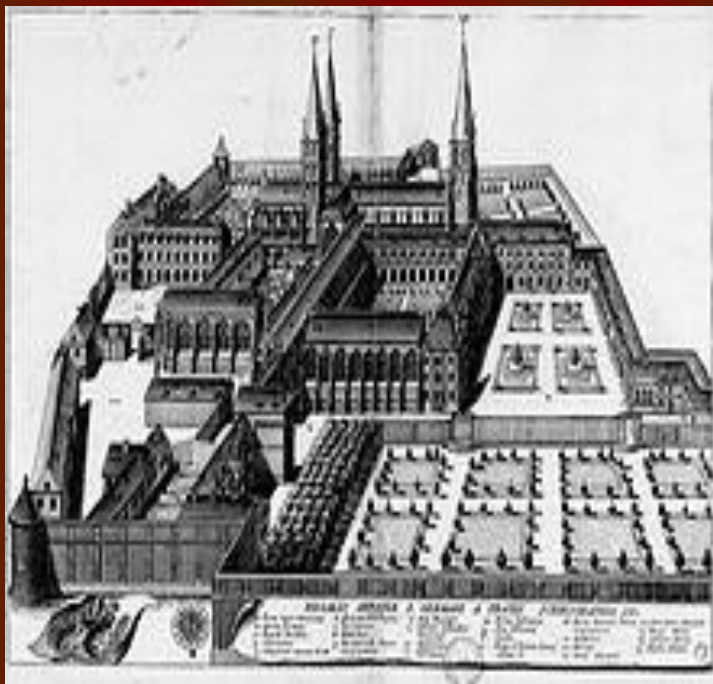

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Мавристи, або Конгрегація святого Мавра
(*Congrégation de St. Maur*)
Сен-Жерменського абатства Бенедиктинського ордену - існувала з 1618 р. - французька вчена конгрегація ордену **бенедиктинців** отримала свою назву від святого Мавра (пом. 565), одного з безпосередніх учнів Святого Бенедикта

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Сен-Жерменське
абатство

*L'abbaye de
Saint-Germain-des-Prés
est une ancienne abbaye
de Paris, fondée au VIe
siècle*

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Бенедикт з Нурсії, Святий
(480-547) Канонізований
Католицькою Церквою і
визнаний святим у 1220 р.

Бенедиктинці (*Ordo Sancti Benedicti*) **O.S.B.** – **найстаріший чернечий орден Римо-Католицької Церкви.** Заснований Святим Бенедиктом Нурсійським, який дав ордену статут близько 529 р. Девізом є: «Молись і працюй» «*Ora et labora*».

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Конгрегація Святого Мавра вивчала історію ордену та конгрегації, монастирів, великих діячів Бенедиктинського ордену.

Коло робіт розширювалося і мавристи зайнялися збиранням і виданням рукописів з давньої літературі, особливо християнської.

Перший ініціативний документ мавристів – **циркуляр** від **13.11.1647** р. приписував розшукувати, переписувати й анотувати будь-який документ з історії Бенедиктинського ордену.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Даніель ван Папebroк/Папebroх (Daniel van Papenbroeck/Papenbroch, 1628–1714 pp.) видавець середньовічних рукописів, один із родоначальників критики документів. У колі болландистів Д. Папebroк заслуговує, як вказує М. Блок, *“місце в першому ряду серед основоположників критики в історіографії, хоч і помилявся у питаннях критики хартій (грамот)”*

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Даніель ван Папелброк брав участь у агіографічному виданні, над яким працювали болландисти. Працюючи над виданням, ерудитам доводилося приділяти належну увагу **критиці джерел**, взагалі джерелознавству, грецькій та латинській палеографії, хронології, дипломатиці.

Близько 1675 р. Д. ван Папелброк публікує працю "Античні пропілеї" ("*Propylaeum antiquarium*"), в якій він подає **методологію критики**, що дозволяла відрізняти автентичні і підробні документи. Йшлося про розмежування підробок та оригінальності старих пергаментів (*discernement du faux et du vrai dans les vieux parchemins*). Деякі судження Д. ван Папелброка були надмірно критичними і отримали назву гіперкритицизм (*hypercriticisme*). Однак, критичний метод аналізу стародавніх документів мав виняткове значення при вивченні та публікації історичних джерел.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Скептичне ставлення до текстів житій і їх критичний аналіз викликали гостру полеміку Д. Папebroка з представниками ордену кармелітів, які відстоювали легенду про заснування ордену пророком Іллею. Інквізиція Риму та Іспанії звинуватили Д. Папebroка в єресі і "Acta sanctorum" були внесені в Індекс заборонених книг.

Д. Папebroк систематично ставив під сумнів автентичність (оригінальність) **королівських хартій меровінгської епохи**, що зберігалися в абатстві Сен-Дені. Результатом критики Д. Папebroка стала племіка з Ж. Мабійоном.

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Жан Мабільон
(1632-1707) —
французький монах-
бенедиктинець,
науковець,
засновник
дипломатики та
палеографії

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Buste de Jean Mabillon,
Église
Saint-Germain-des-Pr
és

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Plaque funéraire de Jean
Mabillon, Église
Saint-Germain-des-Prés

ТЕМА 1.2. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ

Відповіддю вченого-мавриста став трактат **"De re diplomatica"**, де пропонувалася **методологія**, що може застосовуватися при атрибуції документів. Так були закладені основи науки про офіційні документи – дипломатики.